

Doch gaat men nu over tot het volk dat het geklank kent, dan wordt dit zoo heel anders. Als we nog heel jong zijn, is de kinderkerk alles voor ons, en telt het kantoor, of de studierkamer, of de raadsaal, of het kabinet, waarin door vader of moeder de hooge en ernstige dingen behandeld worden, voor ons nog niet met. We hooren dan wel soms in die hooge vertrekken een gedreun, we zien wel dat er allerlei personen in- en uitgaan, we zien er wel stukken indragen en weer weg halen, en ook merken we wel, dat er in al die hooge vertrekken één, één enkel Veelgezochte is, om wien 't alles zich beweegt, maar zoolang we zelf nog niet tot het volk behooren, boeit dit alles ons niet, en trekt ons niet, en heeft voor ons geen bekoring. Zelfs die Veelgezochte stoort vaak ons kinderlijk spel meer, dan dat Hij aan zou trekken. Als Hij een enkel maal in onze kinderkerk tot ons komt of een ander nieuw speeltuig aanbrengt, dan ja, niet 't alles dankbaar tot hem op, maar voor het overige blijft Hij er een vreemde.

Doch laat er nu een ommekeer, een overgang in ons eigen zielebestaan plaats grijpen, laat 't tot wezenlijke bekeering komen, laat ons bij 'het volk' worden ingelijfd, niet door menselijke keur, doch door Goddelijke roeping, en op eens slaat alles om. Dan verliest op eenmaal die wereld in onze kinderkerk voor ons haar aantrekkelijkheid, en, hoog boven ons, ontsluit zich voor ons een geheel andere wereld. Een wereld, waar we vroeger zoo goed als niets van bespeurden, doch waarvan nu het zalig geklank tot ons doordringt. O, dan verinkt voor ons het aardsche om ons heen tot zoo nietige proportien, en heerlijk en glorieus begint 't licht van boven ons te bestralen. Het zingt dan daarboven alles in heilige tonen die de ziel verukken. En wat nog meer zegt, het zalig Middenpunt van alle deze heimeelweelde heeft dan ook voor ons zijn toegang ontolaten, en nu eerst wordt 't zoo zalig genoten, dat het er ook bij ons vol met volken klank uitkomt: «Hoe zalig is het volk, dat naar uw klanken hoort. Zij wandelen, Heer, in 't licht van 't Goddelijk aanschijn voort. Ze zullen in uw naam zich al den dag verblijden.»

Zoo heel anders wordt dan onze existentie. Ons ikje, dat altoos naar voren droeg, slinkt dan zoo. Dat onze kleine wereld, welbezien, nog maar al te veel van een kinderkerk heeft, soms zelfs van een speelkamer, beginnen we dan zoo duidelijk te voelen. Heel de wereld om ons heen wordt dan voor ons geestelijk besef zoo klein, en zoo oneindig groot van majesté, staat daarboven, om Gods troon, de heilige sfeer waarin de Serafinen en Cherubijnen hun «heilig, heilig, heilig!» inzetten. Tegenover en te midden van die Engelen-glorie zetelt dan de Christus aan Gods rechterhand, en alles trekt zich saam in de zalige lichtglanzende, die van God Drieëenig uitstralen.

Zoo schijnt dan die wereld daarboven alles voor ons geworden, en is 't of we zelf in 't niet wegzinken.

En toch is dit wegzinken van ons eigen ik niets dan schijn.

Nauwelijks toch is onze ziel in dat volzalige leven daarboven ingeleid, of in eenigen dank ontdekten we, hoe die God Drieëenig in zijn Majesté, in zijn bijzonderste Voorzienigheid, tot ons als tot zijn kind nadert, geheel persoonlijk tot in het verborgenste van ons zieleleven indringt, voor ons iets eigens wil zijn, zoo als Hij zulks voor niemand anders is. En juist toen we wegzinken in het niet, voelden we als plotseling een nabij-zijn van onzen God, een verborgen omgang met onzen God, een ons bestralen van het Licht van dien God, die ons juist toen we in het niet wegzinken, onder het geklank van Boven deed opleven met een rijkdom van volzalige genieting, zooals we voorheen nimmer hadden gekend.

En dan gaat 't, al is het in de eenzaamheid, in prijs, en lof met volle tonen uit: «Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hun kracht!» en voort wandelt men dan op den weg des eeuwigen levens bij de ongekende zoetheit van het licht dat ons uit Gods Vaders oog toestraalt.

Daar voelt dan de wereld niets van. Veeleer spot 't kind der wereld er mee, gelijk allicht eertijds spot er mee onszelf over de lippen gleed.

Maar nu is 't zielsgenot.

En bron van kracht en van heiligen wellust, die ons de wateren des heiligen levens doet toevloeden.

En vinden we dan andere kinderen Gods, wien 't evenzoo verging, en mag ziel voor ziel zich ontolaten, dan is 't vanzelf een accoord van stille aanbidding, waarin 't loflijed uitgaat. Altoos weer die toon der verrukking:

«Hoe zalig is het volk, dat naar uw klanken hoort
Ze wandlen, Heer, in 't licht van 't Goddelijk aanschijn voort;
Ze zullen in uw Naam zich al den dag verblijden;
Uw goedheid straalt hun toe, Uw macht schraagt hen in 't lijden;
Uw onbezweken trouw zal nooit hun val gedoogen,
Maar uw gerechtigheid hen naar uw woord verhoogen.»

Dr. A. K.

Amsterdam, 17 September 1915.

Het eerste jaar van den schrikkelijken wereldoorlog ging voorbij en nog doen zich geen teekenen voor, dat weldra aan de menschenlaching een einde komen zal. Al langer worden de financiële lasten, die op de volkeren worden gelegd; al hooger stijgen de offers aan menschenlevens, die de oorlogsmoeloch vraagt; maar geen der oorlogvoerende Mogendheden denkt er nog aan, het zwaard tot de scheede te doen wederkeeren. Er schijnt men over weer vast besloten te hebben, dat het bitter einde voort te zetten, en maken de legers zich reeds voor een tweede wintercampagne gereed. De vredesduif, door den Paus uit de ark der Roomsche Kerk uitgelaten, keerde nog niet met het olifblad in den bek terug.

Maar hoe droef dit alles ook stemmen moete, en hoezeer het ons Christenvolk moet uitdrijven tot gebed, opdat God de Almachtige den vrede onder de natieden doe weerkeeren, toch is er te midden van deze sombere tragedie van ons menschelek geslacht wel oorzaak te over voor ons volk, om dankbaar jegens God den Heere te zijn. Nog bleef ons land voor de schrikkelijke ramp gespaard, in dezen wereldoorlog te worden betrokken. De paniek, die een jaar geleden zich van ons volk had meester gemaakt, week. Het leven hernam allengs

zijn gewonen gang. Onze landbouw en handel maakten zelfs ten gevolge van den oorlog niet geringe winsten. En wel stegen de prijzen der levensmiddelen, werden de belastingen verhoogd en eischte de handhaving onzer neutraliteit de instandhouding van een machtig leger op de grenzen van ons vaderland, maar wat zijn deze offers vergeleken bij de namelooze ellende, die door de oorlogvoerende natien geleden wordt? Hoe hard het voor onze mannen moete zijn, dat ze nu meer dan een jaar aan gezin en arbeid onttrokken werden, wie in het buitenland zag de arme verminkten en gewonden, die van de slagvelden waren weergekeerd; zag den bange rouw, die over zoo menig gezin werd gebracht, doordat de vader of zoon sneuvelde op het veld van eer, zal toch dankbaar wezen, dat geen zwaard offer van ons volk werd gevraagd. Het bange lot, dat België trof, de schrikkelijke verwoesting, die over Gallicië, Polen en Oost-Pruisen kwam, waar duizenden dorpen zijn verbrand en vernield, had ook ons volk kunnen treffen. Is het niet een wonder, dat Nederland, dat tusschen twee der oorlogvoerende Mogendheden gelegen is en om zijn strategische positie voor elk der Mogendheden van zooveel belang is, tot dusverre aan den oorlog ontkwam. En dat hebben we niet in de eerste plaats aan de sterkte van ons leger of aan het wijs beleid onzer regering, maar aan de genadige bescherming van den Heere, onzen God te danken.

Te ernstiger klemt daarom de vraag, of ons volk deze weldaad Gods wel genoeg waardeert. Een jaar geleden, toen het gevaar ook voor ons land zoo dreigend scheen, scheen er dieper ernst in ons volksleven gekomen; er was weer een zoeken van het aangesicht des Heeren, weer een luisteren naar Zijn Woord. Aan wereldsch vermaak werd minder gedacht en de kerkgebouwen vulden zich. De partijtwist werd vergeten en de eenheid van ons volk werd weer gevoeld. Voor weelde en zingenot werd minder uitgegeven, maar mild stroomden de gaven der barmhartigheid om in dien nood der armen te voorzien. Onze Koningin ging ons daarbij zoo uitnemend voor, en het scheen, alsof er een betere geest over ons volk was gekomen.

Wie thans, nu we een jaar verder zijn gekomen, zijn oer te luisteren legt naar de tonen, die uit het hart van ons volk voortkomen, kan niet zeggen, dat deze ernst gebleven is. De spanning week. Immers de onweerswolken, die ons dreigden, waren afgedreven en het Damocles-zwaard hing niet meer boven ons hoofd. Zoo kreeg een valsche gevoel van veiligheid de overhand. De rijke oorlogswinst, ons volk in den schoot geworpen, deed het weeldeleven weer toenemen, en de gaven der barmhartigheid hielden daarmede geen gelijken tred. Zoals nog pas het verslag van Amsterdam aantoonde, nam het bezoek van bioscoop, komedie enz. toe en het publiek dat eerst de kerken vulde, slonk weg. En niet alleen tusschen de politieke partijen, maar ook helaas tusschen de Christenbroeders werd de strijdlijn weer opgegraven.

Dat alles stemt niet alleen tot droefheid, het doet ook de vraag opkomen of de geeselsroede, waarmede God de volkeren van Europa kastijdt, ons land wel gespaard zal blijven. Moge daarom althans onder ons Christenvolk een geest van verootmoediging gevonden worden. Gods weldaad zou anders door onze ondankbaarheid worden verbeurd.

Prof. Dr. W. Geesink.

Nu het 19 September vijfen-twintig jaar geleden zal zijn, dat Prof. Geesink het hoogerleeraarsambt aan de Vrije Universiteit aanvaardde, mag een woord van hartelijken gelukwensch met zijn zilveren feest en van dankbare waardering voor zijn arbeid als hoogerleeraar ook in ons blad niet ontbreken.

De taak, die Prof. Geesink nu een kwart eeuw geleden op zich nam, toen hij den kansel van Rotterdam voor den professoralen kathedraal verwisselde, was geen gemakkelijke. Niet alleen, dat een dubbel zware taak op zijn schouders gelegd werd, waar hij in twee onderscheidene faculteiten onderwijs had te geven en daarbij zoo gewichtige vakken als de Ethiek en de Elenctiek, de geschiedenis der Philosophie, de Logica en de Psychologie hem werden toegewezen — waarbij nog een tijdlang de exegese van het Nieuwe Testament kwam — maar zijne studien hadden zich dusver niet op ethisch noch op filosofisch, maar op kerk-historisch gebied bewogen en voor de hem opgedragen vakken stond hij feitelijk als homo novus.

Toch mag de Vrije Universiteit achteraf geluk worden gewenscht met de keuze, die ze deed. Niet alleen dat Prof. Geesink al spoedig door noesten ijver zich geheel in zijn vakken had ingewerkt, maar hij toonde ook de gelukkige gave te bezitten om de vrucht van zijn studien in zoo'n vorm mede te deelen, dat hij al deze jaren de warme belangstelling der studenten voor zijne colleges wist te behouden. Droeg en vervelend waren deze colleges dan ook nooit; hoe streng hij den eisch der wetenschap stelde, voor zich zelf en voor zijne leerlingen, hij wist door schalkschen humor zijn onderwijs te kruiden, door praktische grepen uit het leven zijn studenten te vormen voor hun taak, en door met den geeselen der satire alle npraterij, eenzijdigheid en gemaniereerdheid te striemen, hen tot zelfstandig denken op te leiden. Voeg daarbij, dat hij steeds toonde een warm hart voor zijn leerlingen te hebben, dat menig student in oogenblikken van zielenood in hem een trouw raadman heeft gevonden, en de hartelijke liefde, die zijn leerlingen hem steeds toedroegen, ook nadat ze de Akademie verlaten hadden, zal voor niemand een raaisel zijn.

Meer nog dan deze uitnemende paedagogische gaven dient echter gewaardeerd, wat Prof. Geesink inzonderheid voor de ontwikkeling der Gereformeerde Ethiek heeft gedaan. Was het de eere der Gereformeerde Theologie, dat zij eens in haar bloeitijd aan de Protestantische Ethiek het aanzijn schonk, later ging deze studie geheel in handen der Lutherse en Ethische Theologen over en bleef ze op Gereformeerde terrein braak liggen. Welk een reuzenarbeid het gekost heeft om op den grondslag der Gereformeerde beginselen een nieuwe Ethiek op te bouwen, aansluitend aan het bewustzijn onzer eeuw, beantwoordende aan de hooge eischen, die de wetenschap thans stelt, en oplossing gevende aan tal van nieuwe vragen, die zich op elk gebied hebben voorgedaan, behoeft wel niet gezegd te worden. Hoe Prof. Geesink deze taak vervuld heeft, weet ieder, die zijn colleges heeft bezocht en is ten deele reeds naar buiten gebleken in zijn rectorale oratie en zijn standaardwerk over 's Heeren ordinantien, waarin ook de ordinantien voor het zedelijk leven werden behandeld, maar de hoop mag worden uitgesproken, dat Prof. Geesink nog lang genoeg voor de Vrije Universiteit gespaard zal blijven om de volrijpe vrucht van dezen vijfen-twintig jarigen arbeid nog eens in een Gereformeerde Ethiek ons volk aan te bieden.

Duurtetoelag.

Terecht wijst een inzender in ons blad er op, dat tengevolge van den oorlogstoestand het salaris van onze predikanten ontoereikend is geworden. Zelfs al laten we de vraag in 't midden, of hetgeen de Kerken uitkeeren, vroeger voldoende was om te zorgen, dat de predikant en zijn gezin «zonder zorg» leven kon, zooals in den beroepsbrief wordt beloofd, dan spreekt het toch wel van zelf, dat een salaris, dat nauwelijks voldoende was om in gewone tijden rond te komen, beslist onvoldoende is geworden, nu de prijzen der levensmiddelen met bijna 30 pCt. gestegen zijn en de belastingen met het oog op de oorlogsuitgaven zoo belangrijk zijn geklommen, dat het Rijk alleen op de inkomstenbelasting 33 pCt. verhooging heeft gelegd.

Algemeen is dan ook de billijkheid erkend, dat aan degenen, die van een gering salaris moeten leven, een duurtetoelag wordt gegeven. Mr. de Vries droeg nog pas in zijn referaat op de jaarvergadering van den bond der antirevolutionaire gemeenteraadsleden met kracht er op aan, dat de gemeenteraden aan degenen, die in dienst der gemeenten staan, zulk een duurtetoelag zouden schenken. En waar zoo in de maatschappij het recht op zulke een duurtetoelag steeds meer erkend wordt, daar heeft de Kerk van Christus zeker nog veel meer de verplichting om in dezen bijzondere nood van Christus' dienaren te voorzien. Zelfs geldt dit niet alleen ten opzichte van de predikanten, maar evenzeer, gelijk een ander inzender opmerkte, ten opzichte van de emeriti-predikanten, en de predikantsweduwen en wezen. Het krap gemeten pensioen, hun toegekend, reikt in deze dure tijden niet meer toe, zelfs niet voor de eenvoudigste levensbehoeften.

Of nu het middel, dat de inzender aanbeval, om aan de predikanten te vergunnen meer vacaturebeurten te vervullen en dan tegelijk de vergoeding voor deze bewezen diensten te verhoogen, aanbeveling verdient, betwijfelen we. Vooreerst zou dit alleen ten goede komen aan die predikanten, wier dienst in zulke vacante kerken gevraagd wordt, terwijl anderen, die wellicht even groote behoefte aan versterking van hun inkomsten hebben, er niet van zouden profiteren. En ten tweede zou dit er toe kunnen leiden, dat een predikant zijn eigen gemeente ging verwaarloosen, ten einde een behoorlijke bijverdienste te krijgen. Veel beter schijnt het ons daarom, dat de Kerkeraden, aan wie bekend is, dat hun predikant door de buitengewone omstandigheden in financieelen nood verkeert, hem een buitengewone toelage geven. Laat men niet zeggen, dat dit onmogelijk is, omdat daardoor te veel van de offervardigheid der gemeente zou gevergd worden. De buitengewone winsten, die tengevolge van den oorlog inzonderheid door onzen boerenstand gemaakt zijn, hebben de financiële draagkracht van ons volk niet onbelangrijk verhoogd. En het zou waarlijk geen te groot offer wezen, wanneer van deze winst een klein deel werd afgestaan om in den dringenden nood onzer predikanten te voorzien.

Onze predikanten zijn geen klagers. Liefst dragen ze hun nood in stilte. Maar er wordt in menige pastorie gebrek geleden. Er zijn er, waar reeds maanden lang zelfs geen stukke vleesch meer op tafel is gekomen. Moge daarom dit ernstige woord bij onze Kerken ingang vinden. Een Dienaar van het Woord voortdurend in zorg en kommer te laten leven, terwijl God de Heere in zoo menig opzicht ons volk zijn zegenen schenkt, zou een oordeel Gods over ons roepen. Wie het altaar bedient, moet ook van het altaar kunnen leven.

De Haagsche Synode.

De Haagsche Synode, die ditmaal haar eeuwfeest vierde, heeft weinig vil van haar jubileum gehad.

Geen bloemke werd haar geschonken, geen lofrede voor haar gehouden, geen kroon haar op het hoofd gezet. Zelfs haar voorzitter gewaagde van de weinige sympathie, die ze in de Kerk bezat. En nog minder gunstig was de pers in haar oordeel. Geklaagd werd over de weinige vastheid van leiding, die van dit hoogste bestuursorgaan, wetgevende en rechtsprekende college der

Hervormde Kerk uitging. Ze werd vergeleken bij Kronos, die zijn eigen kinderen opat; bij Sisypheus, die met moeite den steen naar den top van den berg wentelde, om hem dan weer naar beneden te laten vallen; bij Penelope, die elken nacht het kleed, dat ze overdag weefde, weer uiteenrafelde. Ook nu weer heeft ze op de twee belangrijkste punten, die op haar agendum voorkwamen, de belijdenis en de beheers-quaestie, den arbeid van haar voorganger te niet gedaan. En we bewonderen den moed van een commissie, die voor zulk een Synode nog arbeid verrichten wil. Men weet vooruit, dat het toch maar het opzetten van kegels is, die bestemd zijn om door een volgende Synode weer omver te worden geworpen.

Kracht kan er van zulk een Synode dan ook niet uitgaan. Ze mist daartoe alle geestelijke autoriteit, ze wortelt niet in het leven der Kerk, ze staat niet onder de leiding des Heiligen Geestes, ze vraagt niet naar het Woord van God. Al haar regeerkunst bestaat in het laveren tusschen de klappen door.

Hoe droef de geestelijke toestand in de Hervormde Kerk onder het bestuur van zulk een Synode geworden is, bleek wel het duidelijk uit het rapport, dat aangaande de kerkvisitatie werd uitgebracht. In 605 gemeenten — dat is de grootste helft — werd maar éénmaal Zondags gepreekt. Het getal doopelingen liep in één jaar 4000 terug. Het Avondmaal werd in 192 gemeenten slechts éénmaal 's jaars bediend, op één plaats zelfs in het geheel niet meer, en in verschillende gemeenten kwam niet één kerkeraadslid meer aan het Avondmaal. Ook het aantal huwelijksinzegeningen ging sterk achteruit, en over het afnemend catechisatiebezoek werd bitter geklaagd. Wat baat het, dat deze Kerk zich de «volkskerk» noemt en er roem op draagt een 2,830,471 tal leden te tellen, waar het geestelijk leven der Kerk op zulk een achteruitgang wijst?

Geest en hoofdzaak.

De felle strijd, die in het afgelopen jaar in de Hervormde Kerk over de belijdenisvraag gestreden is, is met een overwinning der modernen geëindigd.

Het ging, zooals men weet, over het al of niet behouden van het geest en hoofdzaak bij de vastgestelde belijdenisvragen. De vorige Synode schrapte deze woorden en schoof daarmede een grendel op de deur voor de toelating van moderne lidmaten. Heel de Kerk raakte daardoor in rep en roer. De modernen dreigden met een exodus in grooten getale. Stormachtige vergaderingen werden gehouden. Al wat voor de handhaving der belijdenis was schaarde zich rondom de opgeheven banier, en het scheen alsof eindelijk door een welgeslaagden aanval het front der modernen zou worden doorbroken.

Maar de jongste synode heeft deze hoop weer vernield. Ze besloot met 10 tegen 9 stemmen de gecrimineerde woorden toch te handhaven, niettegenstaande de meerderheid der classieale vergaderingen zich voor de schrapping had verklaard.

Feitelijk blijft de toegang tot de Hervormde Kerk voor de modernen dus openstaan. De grendel, dien men voor de deur gesloten had, is weer weggenomen. Het is dan ook volkomen te begrijpen, dat men in het kamp der modernen victorie roept. Niet alleen dat het dreigende gevaar voor hen werd afgewend, maar ze zitten weer vaster in 't zaal dan te voren. Zelfs wordt nu hunnerijds reeds met vriendelijk gebaar gevraagd aan die orthodoxen, die van het geest en hoofdzaak een shibboleth hadden gemaakt, of zij thans niet willen heengaan. In een belijdenislooze Kerk hooren ze immers, naar hun eigen getuigenis, niet thuis.

Het baat dan ook niets, wanneer men van confessionele zijde deze nederlaag tracht te verhooren door er op te wijzen, dat de Synode het belijdend karakter der Kerk onaangetast heeft gelaten, aangezien de bestaande belijdenisvragen van kracht zijn gebleven en geen moderne met eerlijke consciëntie met «geest en hoofdzaak» deze vragen zijn instemming kan betuigen. Wie zoo redeneert, moge juridisch gelijk hebben, maar hij rekent niet met den werkelijken toestand. Vooreerst is dit geest en hoofdzaak een zoo rekbaar formule gebleken, dat een modern predikant de belijdenisvragen maken kan wat hij wil en de willekeur dus vrij spel heeft. En ten tweede kan de beslissing der Synode niet losgemaakt worden van den strijd, die er aan vooraf is gegaan in de Hervormde Kerk. Die strijd nu ging wel degelijk over de vraag, of de modernen nog langer in de Kerk zouden geduld worden. Zoo is het door voor- en tegenstander verstaan. En ook degenen, die op de Synode vóór het behoud van het geest en hoofdzaak stemden, hebben uitdrukkelijk verklaard, dat ze dit deden, omdat ze de modernen niet uit de Kerk wilden dringen. In dat licht bezien, kan de beslissing der Synode niet twijfelachtig worden genoemd.

Het droefvige in deze historie is zeker, dat deze overwinning door de modernen niet had kunnen behaald worden, wanneer niet een deel der ethischen met hen gemeene zaak had gemaakt. Vooral deed het leed, dat zelfs een man als Prof. Dr. Van Nes vóór behoud van het geest en hoofdzaak stemde, en dat nog wel met een beroep op wat Prof. Gunning hem geleerd had. Zoo heeft een in haar meerderheid orthodoxe Synode aan het modernisme de zegepraal bezorgd.

Nu het zoo krachtig opgezette offensief mislukt is, kan kwalijk verwacht worden, dat de strijd op dit punt hernieuwd zal worden. Of de poging van de Utrechtsche hoogerleeraars om tot een modus vivendi te komen, beter slagen zal, is een vraag, waarop de toekomst het antwoord moet geven. De Synode ontving hun voorstel

met meer welwillendheid dan dit in de Kerk geschiedde, en droeg hun zelfs op zulk een modus vivendi te ontwerpen. Ongetwijfeld heeft zulk een modus vivendi dit voordeel, dat de modernen dan niet gedwongen zullen worden van al hun rechten op het kerkgebed afstand te doen. De schijnbare onbillijkheid, die er in bestaat, om een machtige groep, die jarenlang in de Kerk zich gevestigd had, naakt aan den dijk te zetten, zal daardoor voorkomen worden. In dat opzicht biedt dit plan dus meer kans van slagen. Maar de groote moeilijkheid schuilt hierin om een zodanigen modus vivendi te vinden, die aan de verschillende hierin betrokken groepen bevrediging schenken zal. Moge het aan de wijsheid der Utrechtsche heeren gelukken zulk een oplossing van dit vraagstuk te vinden.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen van den Heer J. N. te Blokrijl / 2.50, Uniegeit, van den Heer K. D. te Rotterdam / 2.50; van Meijouffrou N. te Arnhem / 5.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, voorzitter. Kootwijk.

Leestafel.

Dr. G. DOEKES, DE BETEKENIS VAN ISRAËLS VAL. Commentaar op Romeinen IX—XI. E. J. Bosch [Jbn. Nijverdal 1915.

Dit keurig gebonden, met kloek letter op stevig papier gedrukte boek van 332 bladzijden is het onlangs bekreunde antwoord op een door de GEREFORMEERDE PREDIKANTENVEREENIGING uitgegeven prijsvraag naa: een exegetisch-dogmatisch-practische behandeling van Romeinen IX—XI.

De schrijver, Dr. G. DOEKES, dienaar des Woords in de Gereformeerde kerk te Nieuwpoort in Zeeland, behoort tot die predikanten onder ons, welke de kunst verstaan om, zonder dat de pastorale arbeid te zeer in het gedrang komt, met hun wetenschappelijke studies de Theologische literatuur te verrijken.

Ook dit zijn werk biedt ons van deze kunst een proeve.

Na een breede Inleiding (p. 7—27) komt de schrijver tot zijn onderwerp: «de betekenis van Israëls val». Deze is dan, volgens hem, drie-voudig, en in de drie deelen van zijn boek werkt hij dit uit.

De inhoud van het EERSTE deel is: «Israëls val stelt de vrijmacht van Gods verkiezende genade, in het oude Testament reeds geopenbaard, vooraller oeg in het licht.» (Rom. IX), p. 28—129.

Die van het TWEEDE deel: «Israëls val is een ernstige waarschuwing tegen het Jodalisme, dat het geloof en de prediking miskenk en op verwerping van het evangelie uitloopt.» (Rom. X) p. 130—219.

De inhoud van het DERDE deel is: «Israëls val is een verzoeking, doch een tijdelijk oordeel, dat den heidenen ten goede komt, maar ook zijn eigene herschepping voorbereidt.» (Rom. XI) p. 220—332.

Gelijk uit het hier gegeven Schema blijkt, ziet Dr. DOEKES als hoofdgedachte of thema van Rom. IX—XI: de betekenis van Israëls val. Om het vinden van één hoofdgedachte in deze drie hoofdstukken was hem te doen. Ook andere exegeten hebben dit vóór hem gedaan.

Aan een open oeg voor de eenheid van het driedielig betoeg heeft het niet ontbroken; aan den synthetische bouw is op verschillende wijze gewerkt, zoo zegt hij zelf in zijn INLEIDING. «Maar, laat hij daarop volgen, «het onderzoek naar de hoofdgedachte van het geheele betoeg heeft nog niet die vrucht gehad, dat des Apostels oogmerk klaar en duidelijk voor oogen staat.»

De oorzaak hiervan ligt volgens DOEKES in de omstandigheid, dat men tot dusver «één der drie hoofdstukken ten koste van de beide anderen op den voorgrond trok.»

Naar aanleiding der omstandigheid verdeelt hij dan ook zijn voorgangers onder de uitleggers van Rom. IX—XI in drie groepen, en wel al naardat zij hoofdstuk IX, X, of XI op den voorgrond trokken.

Zij die dit deden met hoofdstuk IX en wier uitlegging hij als de «praedestinationaansche» exegese aanduidt, meenden de hoofdgedachte van heel het door PAULUS in Rom. IX—XI geleverd betoeg te vinden in de «vrijmacht van Gods verkiezende genade». Maar, al ontken de geachte schrijver allerminst, dat PAULUS dit leert, door haar, als hoofdgedachte, den inhoud van h. X en XI te onderschikken, komt die inhoud, naar hij betoegt, niet tot zijn recht.

Nog minder gelukte het des Apostels oogmerk klaar en duidelijk voor oogen te doen staan aan hen, die de hoofdgedachte meenden te vinden in hoofdstuk X en dan een uitlegging van de drie hoofdstukken gaven welke DOEKES aanduidt als de «arminiaansche» exegese. Met de in h. X voorkomende «aanduidingen» van Israëls ongelooft en ongehoorzaamheid als oorzaak van zijn ellendestaat, als hoofdgedachte, kwam dan, althans hoofdstuk IX niet tot zijn recht. «Het mag», zoo schrijft hij, als bekend worden verondersteld, op wat droeve wijze dientengevolge de vele teksten, die de verkiezende en verwerpende vrijmacht Gods klaarlijk leeren, worden omgeboogen naar eigen vooropgezette meening». En terecht voegt hij er aan toe: de onhoudbaarheid van deze arminiaansche exegese wordt dan ook in onze dagen algemeen erkend. Ze heeft afgedaan.

Eindelijk de exegese waarbij h. XI op den voorgrond komt.

Zij kwam vooral in de laatste jaren in zwang, eerst door F. W. WEBER en BEYSCHLAG, later in 1911, door E. WEBER met diens monographie: «Das Problem der Heilsversicherung nach Rom. 9—11». Maar ook deze poging om dits van hoofdstuk XI uittegaan, heeft, zooals DOEKES meent, niet tot een bevredigende oplossing gebracht. «Wie het thema zoekt in 't cap. XI of althans van uit cap. XI het geheel tracht te bezien, schept meer moeilijkheden dan hij oplost (p. 16).»

En dit zegt hij dan zoowel aan het adres van E. WEBER, die de oplossing door PAULUS van het smartelijk raaisel van ISRAËLS ongelooft, in het XI hoofdstuk niet gegeven, als aan het adres van BEYSCHLAG en F. W. WEBER, al heeft hij voor E. WEBER's arbeid ook veel hooger waardering dan voor den arbeid van diens twee voorgangers.

Overtuigd, dat men door het vooropstellen van een der drie hoofdstukken geen bevredigend